

UNA RELÍQUIA PER A UNA CONSTITUCIÓ: LA RIERA, ANY 1821

Joan Carles Blanch i Torrebadell

Fa gairebé dos-cents anys que la parròquia de Santa Margarida de La Riera de Gaià té un reliquiari que conté un os de la Santa, que és la patrona del poble. L'os en qüestió es troba allotjat dins d'una peça d'orfebreria feta de plata a Reus l'any 1821. Pel que sabem, l'única relíquia que hi havia a l'església fins llavors era una estella de la creu de Crist que encara es venera per la festa de Santa Creu, vot de poble.

El fet de venerar relíquies era un costum romà que l'església es va fer seu. Des d'antic havia fet ús de les relíquies dels sants i dels personatges sagrats. Ossos, cabells, pell, robes, claus, cadenes, espines, sang... posats dins d'embolcalls d'or i plata servien per mostrar-les als fidels. Les adoraven tant que creien que els miracles fets pel sant en vida, un cop mort, també els podia fer una relíquia del seu cos. Amb el pas del temps l'ús de les relíquies fou tant exagerat que es va convertir en un abús i un negoci. Hi havia tantes relíquies que van arribar a ser mofa dels escèptics. L'església es va defensar dient que no importava tant que les relíquies fossin autèntiques, si no el seu "valor moral" i el fet d'acostar els fidels a la fe.

Tot això pot semblar arcaic però avui dia encara trobem relíquies que es cotitzen tant o més com en l'època medieval: la signatura d'un artista, la guitarra d'un cantant, els cabells de tal actor, el cotxe d'un famós, un tros de ceràmica romana, un os de l'home de Cromanyó... Tots ells poden ser relíquies, desproveïdes del component religiós, però proveïdes d'una certa obsessió per posseir-les, exhibir-les i adorar-les. En fi, dona'ls-hi un sentit a través dels sentiments humans, i això és el que va fer l'església durant molts anys: El cas de la relíquia de Santa Margarida de La Riera n'és un exemple.

La Guerra del Francès s'havia acabat al 1813 i durant la postguerra, l'ajuntament rierenc va tirar de cadastre (1817) per mirar d'engreixar les ar-

ques municipals. Tot i així, les famílies encara arrossegaven el llast de penúries i ruïna que havia provocat el conflicte. Feia poc que al poble havia entrat el nou rector de la parròquia, Mn. Esteve Oller en substitució de Mn. Joaquim Oliver, que havia institucionalitzat la festa de la Santa Creu com al 1809, després que La Riera patís una epidèmia de tifus on hi morí molta gent.

El nou rector va anar per feina i igual que el seu antecessor amb la Santa Creu, aquest va voler potenciar el culte a la patrona. L'any 1820 va demanar formalment la relíquia des de Tarragona a Roma. Al cap d'un any, un bisbe de la cúria romana, certificava que el tros d'os pertanyent a la santa havia estat extret de llocs autèntics i, mesos més tard, un orfebre de Reus presentava el reliquiari de plata on s'havia de col·locar. Un cop arribada la relíquia des de Roma es va procedir a col·locar-la dins del reliquiari amb "*l'autentica*" –un paperet que certificava l'origen sant–. Un cop tancat, el vicari general va donar la llicència per a que es pogués venerar a partir de l'endemà de la festa major de 1821.¹

La iniciativa de Mn. Oller d'adquirir la relíquia creiem que obeïa a la por davant la incertesa que despertava una constitució liberal. La relíquia seria el mitjà per fomentar la devoció dels rierencs ja que corrien mals temps per a l'església i era necessari tenir els parroquians ben controlats.

Precisament al gener de 1820 el general Riego havia fet la proclama a favor de restablir la constitució de 1812, anomenada també "*La Pepa*", que a grans trets, significava la llibertat de l'individu, la implantació d'una monarquia parlamentària i la fi dels privilegis de la noblesa i el clergat. Tot això, a ulls de l'església era impensable i feia miques el vell ordre que s'havia mantingut, tot i la Guerra del Francès. El liberals qüestionaven l'església i aquesta veia perillar la seva pervivència en un nou ordre. En contra de la constitució el clergat va practicar una involució fomentant la tradició més estricta i fent política des de la trona a favor dels partidaris de tornar a la monarquia absoluta.

El trienni liberal es va iniciar el 1820 quan el rei, Ferran VII, va signar la constitució de Riego. En el fons, el rei no va deixar de conspirar fins que l'abril de 1823 van entrar per la frontera els "*cent mil fills de Sant Lluís*", que no eren cent mil, ni fills de Sant Lluís, però sí un gran contingent de tropes al servei de la Santa Aliança que la formaven les monarquies europees que havien vençut a Napoleó. La missió era la d'evitar nous brots revolucionaris i vetllar per l'estabilitat de les monarquies a Europa. L'aventura constitucional va durar ben poc, tot just fins al 1823, any en què Ferran VII va tornar a restaurar la monarquia absoluta, on l'estat és el rei.

Aquests anys de trifulgues polítiques tampoc van ser bons per La Riera. Els preus de l'aiguardent van caure i això va provocar un dalt a baix a

1. Registre de Negocis, numero 67. Anys (1813-19). Autèntica de la relíquia de Santa Margarita, 1821. Arxiu de l'Arquebisbat de Tarragona

l'economia rierenca, on hi havia sis fàbriques d'aiguardent. A més, es van donar epidèmies a les ciutats on hi va morir molta gent i corria el temor d'un contagi general. Successius temporals marítims van fer malbé els vaixells dels ports de Tarragona i d'Altafulla, com també fortes tempestes que van arruïnar les collites al Baix Gaià.² La Riera se'n ressentí d'aquestes calamitats i patí estretors. Els rierencs tenien la moral baixa i el terreny de la desgràcia estava ben adobat per a que Mn. Oller arribés amb la relíquia de Santa Margarida.

Sembla una casualitat però el 1821 moria desterrat Napoleó, mentre a Espanya es proclamava una constitució liberal amb ideals sorgits de la Revolució Francesa de 1789. Al mateix temps, a La Riera es venerava una relíquia de la patrona per inculcar més devoció als antics herois de l'església. Amb la mort de Napoleó, l'Europa de les monarquies absolutes i l'església podien dormir més tranquils, però no per gaire temps. Els temps estaven canviant, com avui dia.

Reliquiari de Santa Margarida fet en plata
i obrat a Reus.

2. Llibre mestre de l'ajuntament de La Riera. (segle XIX). Arxiu municipal de l'ajuntament de La Riera de Gaià.